

En bra arbetslöshetsförsäkring

Lars Calmfors

Arbetslöshetskassornas samorganisation

13 november 2012

Aspekter på arbetslöshetsförsäkringen

- Generositeten
- Finansieringen
- Obligatorium/organisation

Ersättningsnivån

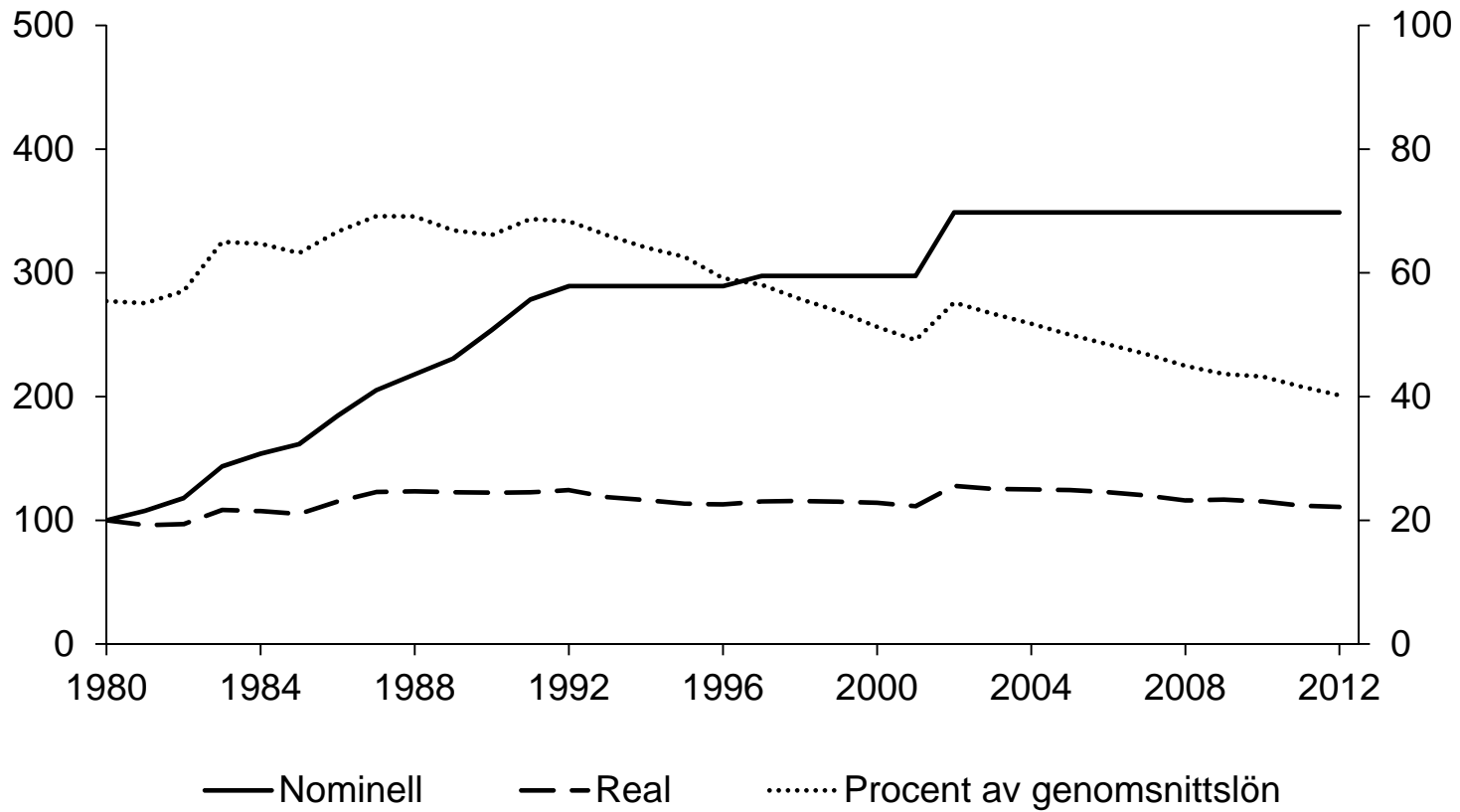
- Målkonflikt mellan **inkomstskydd** och **drivkrafter för låg arbetslöshet**
- Stort antal empiriska studier av sambandet mellan arbetslöshet och ersättningsnivå
  - individers arbetslöshetstider
  - panelstudier av skillnader i arbetslöshet mellan länder/regioner och över tiden
- Otillräckliga studier av mekanismerna
  - sökintensitet
  - lönebildning
- I vilken grad kan negativa incitamentseffekter av hög ersättning hanteras genom kontroll/sanktioner?

Table 4a Estimated wage equations. IV estimations (2 SLS). Reform variables instrumented by reform variables based on estimated Mincer wages. Dependent variable: dlnW. 2006-2009

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
Inflation				.843*** (.048)	.745*** (.031)	.736*** (.031)	.743*** (.032)	.761*** (.031)	.675*** (.042)
Change in replacement rate	.107*** (.010)		.201*** (.020)	.215*** (.024)	.246*** (.019)	.241*** (.019)	.241*** (.019)	.239*** (.019)	.181*** (.019)
Change in progressivity		-.330*** (.064)	-.401*** (.074)	.442*** (.126)	.540*** (.155)	.485*** (.155)	.504*** (.161)	.494*** (.160)	.429*** (.155)
Unemployment dummy					.003*** (.001)	.003*** (.001)	.003*** (.001)	.003*** (.001)	.007*** (.001)
Durate					-.002*** (.001)	-.002*** (.001)	-.002*** (.001)	-.002*** (.001)	-.003*** (.000)
Male				.000 (.001)	.001 (.000)	.001 (.000)	.001 (.000)	.001* (.000)	-.002*** (.001)
Age				-.001*** (.000)	-.001*** (.000)	-.002*** (.000)	-.002*** (.000)	-.002*** (.000)	-.004*** (.000)
Age squared						.000*** (.000)	.000*** (.000)	.000*** (.000)	.000*** (.000)
Payroll dummy 2007							-.001 (.002)		
Payroll dummy 2009							.004** (.002)		
Controls				Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
Entrepreneurs excluded								Yes	
Full-time employed									Yes
N	426 819	426 819	426 819	426 816	426 816	426 816	426 816	417 633	319 510

Notes: Where indicated, the controls comprise educational level, region of birth, civil status and education type. The constant is not reported. Robust standard errors are reported within parenthesis. ***: significant at the 1 per cent level; **: significant at the 5 per cent level; *: significant at the 10 per cent level.

Högsta dagpenning

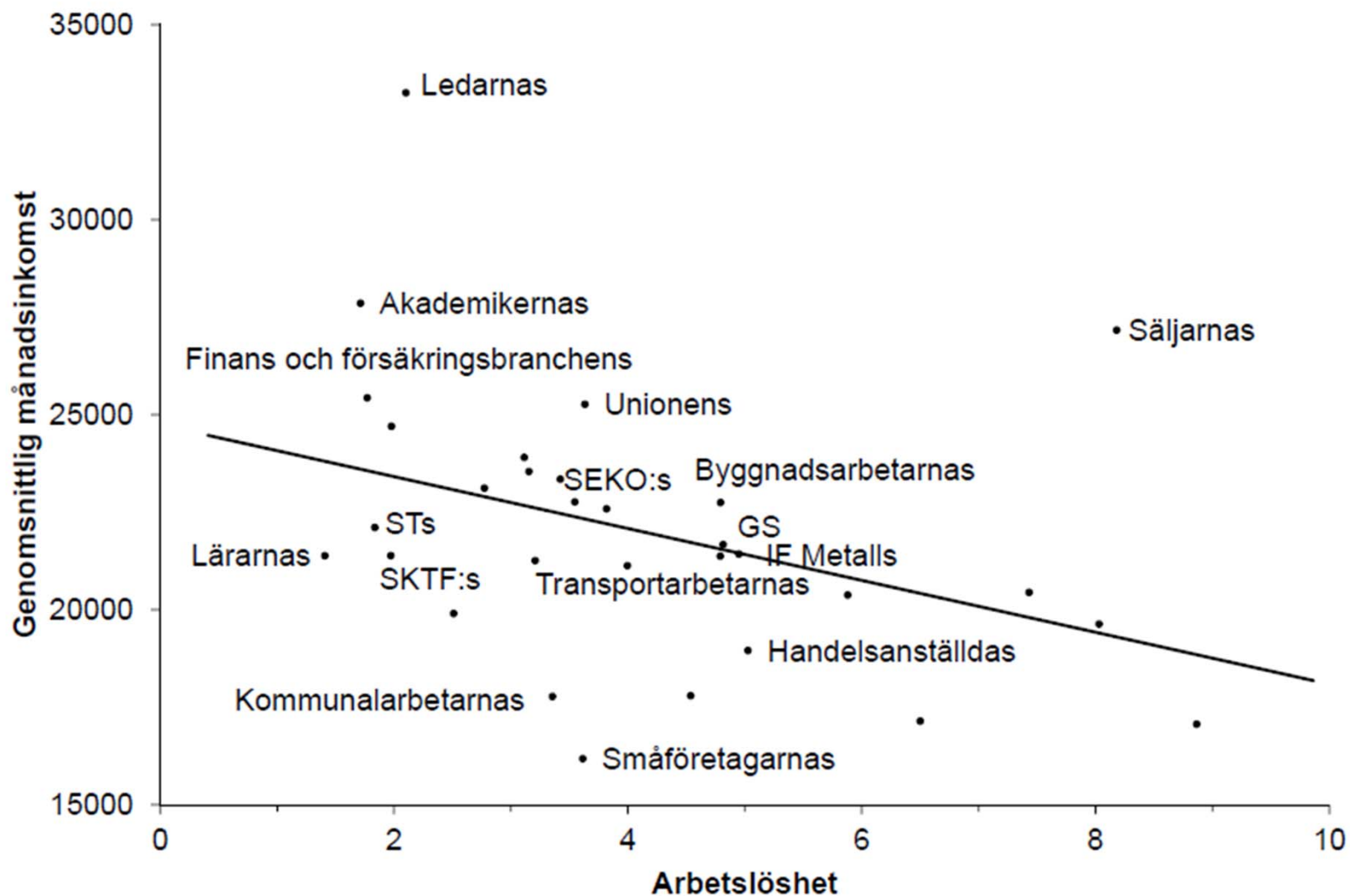
Oförändrat tak i a-kassan

- Enligt Finansdepartementet har det medfört 0,6 procentenheter lägre arbetslöshet sedan 2006
- Men beräkningen verkar inte ta hänsyn till fackliga tilläggsförsäkringar
- **Värderingsfråga** men otillfredsställande att regeringen inte preciserar vad man tycker är en lämplig nivå för taket i förhållande till genomsnittsinkomsten (eller hur många som ska ha en initial ersättningsgrad på 80 %)
- Högre tak innebär att fler skulle få en avtrappad ersättning

Nackdelar med differentierade a-kasseavgifter

- Differentieringen har krävt högre genomsnittlig avgift vilket lett till **medlemsras** för a-kassorna
- De differentierade avgifterna leder till ökad inkomstspridning
- Incitamentseffekterna av jobbskatteavdraget motverkas

A-kassornas genomsnittslön och arbetslöshet

Fördelar med avgiftsdifferentieringen

1. Starkare drivkrafter för den enskilda kassan att stävja missbruk och få arbetslösa tillbaka i arbete
2. Arbetslöshetsförsäkringen subventionerar i mindre grad branscher med återkommande arbetslöshetsperioder för de anställda
3. *Viss självrisk* för den enskilda branschen
4. Drivkrafter också för sysselsatta att lämna en sektor med hög arbetslöshet
5. Starkare drivkrafter för återhållsam lönebildning

Lönebildningsargumentet

- Gäller vid icke samordnade löneförhandlingar på förbunds nivå
- *Viss internalisering av en externalitet*
  - utan avgiftsdifferentiering betalar resten av ekonomin kostnaderna för arbetslöshetsersättningar i sektorn

Finanspolitiska rådets beräkningar av överlappningsgraden

- Överlappningsgraden = den andel av en kassas medlemmar som ett enskilt fackförbund står för i genomsnitt = den kostnadsökning för ökade arbetslöshetsersättningar i en kassa som ett enskilt fackförbunds medlemmari genomsnitt själva får betala
- Överlappningsgraden är 1 om 1 kassa = 1 förbund
- Överlappningsgraden är $\frac{1}{2}$ om 1 kassa = 2 lika stora förbund
- Överlappningsgraden är $\frac{1}{3}$ om 1 kassa = 3 lika stora förbund
- Överlappningsgraden för hela ekonomin om alla kassor vägs ihop = $\frac{2}{3}$
- Ett genomsnittligt fackförbunds medlemmar betalar $(\frac{1}{3}) \times (\frac{2}{3}) = \frac{2}{9}$ av kostnaderna för ökade arbetslöshetsersättningar till förbundets medlemmar
- Svårt tro på stora lönebildningseffekter

Överlappningsgraden för olika a-kassor

Kassa	Överlappningsgrad	Andel av det totala antalet kassamedlemmar
Akademikernas	0,16	0,19
ALFA	0,00	0,02
Byggnadsarbetarnas	0,94	0,03
Elektrikernas	0,57	0,01
Farmacitjänstemännens	1,00	0,00
Fastighetsanställdas	1,00	0,01
Finans- och försäkringsbranschens	0,59	0,02
GS	1,00	0,02
Handelsanställdas	0,82	0,05
Hotell- och restauranganställdas	0,98	0,02
IF Metalls	0,86	0,09
Journalisternas	0,71	0,00
Kommunalarbetarnas	1,00	0,16
Ledarnas	0,02	0,02
Livsmedelsarbetarnas	0,63	0,01
Lärarnas	1,00	0,05
Pappersindustriarbetarnas	1,00	0,01
SEKO	0,91	0,03
SKTFs	1,00	0,04
STs	0,00	0,02
Teaterverksammas	0,04	0,00
Transportarbetarnas	1,00	0,02
Unionens	0,76	0,16
Totalt	0,68	

Förändringar av lönebildningen sedan 1990-talet

- Mer av **individuella** löneöverenskommelser
  - sifferlösa avtal
- Mer av **(informell) samordning** via normbildning
  - då behövs inte kopplingen mellan a-kasseavgifter och arbetslöshet för internalisering av kostnaderna
  - rationellt för samordnade parter att ta hänsyn till effekter på skatterna
- Dessutom finansierar inte a-kassorna aktivitetsersättningen för långtidsarbetslösa

Otillräcklig kunskap

- Inga empiriska studier
  - otillräcklig variation över tiden
  - otillräcklig variation mellan länder (bara Sverige har systemet med differentierade avgifter)
  - inte så enkelt som att löneökningarna kan antas bli lägre där avgifterna är högre
- Fackliga förhandlare förnekar att överväganden om a-kasseavgifter spelar någon roll
  - det är vad de kan förväntas säga
- Parallel till effekterna av högre skatteprogressivitet: lägre löner – allt annat lika

Avgiftsdifferentiering på två sätt

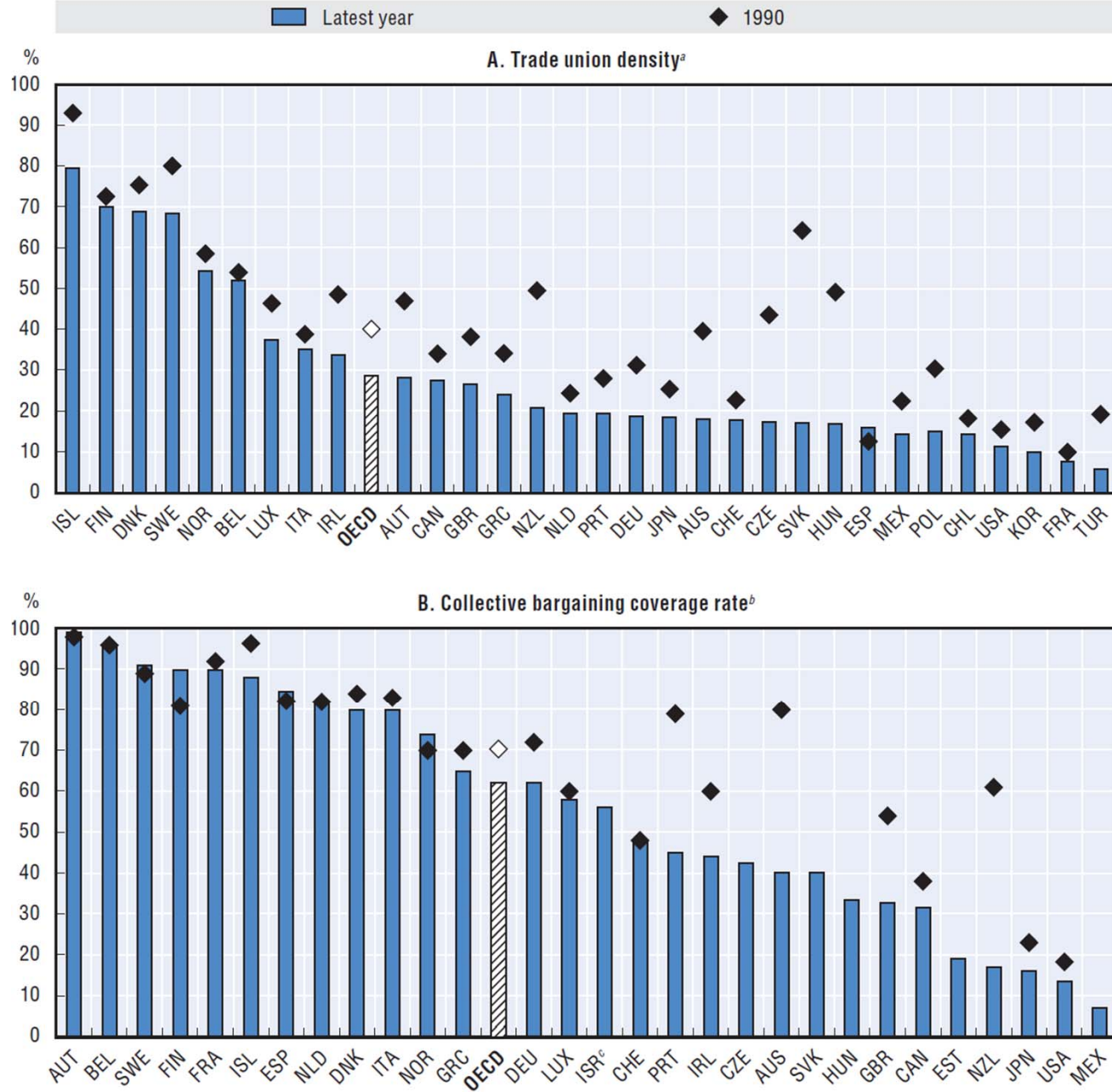
- Differentierade a-kasseavgifter
- Differentiering av avgifterna för kompletterande fackliga och avtalsförsäkringar

Obligatorium?

- Vi har redan obligatorisk arbetslöshetsförsäkring för alla som uppfyller arbetsvillkoret
- Frågan är om den inkomstberoende arbetslöshetsförsäkringen också ska göras obligatorisk
  - paternalistiskt argument
  - solidaritetsargument
- Andra socialförsäkringar är obligatoriska
- De administreras dessutom av staten själv

Figure 3.12. Trade union density and collective bargaining coverage, 1990 and latest year

Bör arbetslöshetsförsäkringen främja hög facklig organisationsgrad?

- Svårt svara på hur hög facklig organisationsgrad påverkar ekonomins funktionssätt
- Hög facklig organisationsgrad verkar i sig leda till lägre sysselsättning
- Men hög facklig organisationsgrad är sannolikt en förutsättning för samordnade löneförhandlingar som främjar hög sysselsättning

Finansiering genom differentierade arbetsgivaravgifter

- Likartade incitamentseffekter på lönebildningen av differentierade egenavgifter och differentierade arbetsgivaravgifter
- Dela in arbetstagarna i **pooler** efter vilket arbetsgivarförbund arbetsgivaren tillhör
- Differentiera arbetsmarknadsavgiften efter arbetslösheten i poolen
- Starkare incitament för arbetsgivarförbunden – vid icke samordnade förbundsförhandlingar – att hålla emot löneökningar
- Men samma invändningar om små lönebildningseffekter som med dagens differentiering

Slutsatser

- Viktigt erkänna målkonflikten mellan gott försäkringsskydd och incitament för låg arbetslöshet
- Värt ta viss ökning av arbetslösheten i utbyte mot bättre försäkringsskydd genom höjning av taket
- Tveksamt om dagens differentiering uppnår så mycket
- Principiella argument för obligatorium och att staten ska administrera arbetslöshetsförsäkringen
- Om man vill ha differentierade avgifter skulle differentieringen kunna göras på arbetsgivarsidan